

TJEKLISTE VED ETABLERING AF VANDHULLER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES præsenterer herunder noget af den lovgivning, restriktioner og muligheder der kan få betydning hvis du etablere vandhuller, herunder vandhuller for bilag IV-arter.

Listen er ikke udtømmende og teksten alene vejledende, da meget afhænger af lokalitet og hvordan søen udvikler sig, lige som vi ikke kan tage højde for administrationspraksis, hvor lovgivningen har et skønrum, herunder dispensationsmuligheder.

Der kan være mange gode grunde til at etablere vandhuller, og oftest er de medfølgende restriktioner begrænsede. Listen (tabel 1) er tænkt vejledende for dialog med og mellem landmænd, myndigheder og projektmagere om projekteringen, for derigennem at imødegå de væsentligste restriktioner. Hvis anlæggelsen af nye søer og vandhuller planlægges og placeres nøje og der allerede i projekteringen af projektet afsættes jord til randzoner omkring søen/vandhullet, kan etableringen oftest ske, uden at påvirke produktionen yderligere.

Vær særligt opmærksom på at holde afstand til:

- gyllebeholdere (>100 m),
- evt. større husdyrbrug (>300m)

og inkludere 2 m bræmmer samt en vis sprøjtefri, og måske husdyrgødningsfri, randzone og i projektet, se mere herom i tabellen.

Husk at der skal indhentes en eller flere tilladelser før du kan etablere vandhuller, som minimum en landzonetilladelse. Denne kan søges hos kommunen.

Tilskud til etablering af søer gives normalt også under en række vilkår. Se mere om tilskud til etablering af mindre vådområder her: [Ansøgning om tilskud - vandhuller og vådområder](#), herunder hvilke krav der bliver stillet ved etablering.

TABEL 1

Landzonetilladelsen	Tilladelsen kan gives under nogle betingelse for udformning og anlægsmetode. Søens skal indpasse i landskabet og der må ikke skabes forbindelse til vandløb osv. Spørg evt. kommunen om der stilles særlige vilkår for etablering.
Naturbeskyttelseslovens § 3 Forbud mod tilstandsændring	Søer over 100 m ² eller i tilknytning til eksisterende natur vil normalt meget hurtigt, dvs. 1-3 år efter etablering, blive omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det medfører et forbud mod tilstandsændring. Det vil således normalt ikke være muligt at nedlægge vandhullet igen. Forekommer der også bilag IV-arter i søen kan det føre til en skærpet administrationspraksis for bestemmelserne i naturbeskyttelsesloven. For eksempel ved særlige vilkår ved oprensning af § 3 beskyttede søer for at beskytte bilag IV- arterne.
Vandløbsloven § 69 2 meter bræmmer og afstandskrav	Søer over 100 m ² og søer i tilknytning til vandløb vil som hovedregel have krav om to meter bræmmer. I bræmmen må der ikke dyrkes, jordbehandles, terrænreguleres opsættes hegn og bygværker mv. Der skal normalt holdes en afstand på 10 m til nærmeste vandløb og der må ikke skabes forbindelse til vandløb eller afløb.
Pesticidforordningen (Afstandskrav planteværn)	Etableres vandhullet på agerjord, skal man være opmærksom på, at der for de forskellige planteværnsmidler kan være krav om at holde en vis afstand til vandhuller. Det mest restriktive krav er pt. 20 meter.
Husdyrgødningsbekendtgørelsen § 19 mv (Gyllealarm, barriere (NB! KO på manglende overholdelse forbud mod gødskning af 2 m bræmme)	Anlægges vandhullet nærmere end 100 m fra en beholder til flydende husdyrgødning eller i et område, hvor terrænet skråner med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader ned fra beholderen, vil det kunne medføre krav om gyllealarm, gyllebarriere eller terrænændring ved beholderen. Det er ikke tilladt at etablere nye gyllebeholdere inden for en afstand på 100 m fra en sø over 100 m ² . Manglende overholdelse kan udløse Krydsoverensstemmelseskrav (KO) hos ejeren af

	gyllebeholderen. Gødskning i to meter bræmmer kan også udløse KO krav.
Naturbeskyttelseslovens § 29 a (Bilag IV-arter) (Forbud mod indfangning og drab)	Hvis der indfinder sig bilag IV-arter, er det vigtigt at vide at der er forbud mod at indfange og dræbe bilag IV-arter, samt mod forstyrrelse, der er så væsentlige at det kan få betydning for bestanden eller arten. Vandhuller, der etableres i nærheden af vandlevende bilag IV-arters yngle- og rasteområder vil også ret hurtigt kunne blive anset for at være en del af bilag IV-arternes yngle-og rasteområde. Yngle-og rasteområder må ikke beskadiges eller ødelægges og kan blive tillagt en særlig restriktiv forvaltning ved administration af anden lovgivning, Se § 3 ovenfor.
Naturbeskyttelseslovens § 29 b, § 30 mv. (bilag IV-arter) (Forvaltningsplaner, tilskudsordninger, evt. påbud)	Miljø- og fødevareministeren kan lave forvaltningsplaner og iværksætte andre tiltag, tilskudsordninger, med henblik på at bevare arter eller bestande af bilag IV-arter. Bestemmelserne giver myndighederne (SVANA) mulighed for erstatningsfrit at gribe ind, hvis de skønner at en aktivitet kan skade arternes bevaringsstatus. Det er dog ikke en bestemmelse vi kender til anvendelsen af og målet er jo netop at sikre arterne ved forvaltningsplaner, tilskudsordninger mv. i stedet.
Miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 7 (ammoniakdepositionskrav for nærliggende husdyrbrug)	Visse typer af vandhuller er omfattet af husdyrlovens § 7 (kategori 1 og 2), der kan medføre meget vidtgående krav til nærliggende husdyrbrugs ammoniakemission ved miljøgodkendelse. Der gælder krav for vandhuller af særlige habitatnaturtyper som f.eks. kransnålealgesøer, lobeliesøer og brunvandede søer i Natura 2000-områder og også for lobeliesøer uden for natura 2000-områder. Det vil tage mange år, før nyetablerede vandhuller vil udvikle sig til sådanne typer, især hvis de ikke er beliggende integreret i et større naturområde. Er de beliggende i Natura 2000-områder vil der ofte gælde krav for ammoniakdepositionen i forvejen, se <i>Kvælstofdepositionens betydning for små isolerede søer i agerlandet</i>
	Øvrige alm. § 3 søer uden for Natura 2000-områder er

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 13 stk. 3 – 6 (Ingen ammoniakkrav for øvrige søer og dog!)	ikke omfattet af ammoniakkrav -(Kategori 3). Der kan derfor ikke stilles krav til dem med hjemmel i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen eller gives afslag. Kommunen kan dog i særlige tilfælde stille vilkår eller meddele afslag med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 3, eller generelle husdyrlovsbestemmelser og habitatdirektivet, -hvis de kan godtgøre en direkte skadesvirkning for et yngle- og rasteområde for en bilag IV-art. Det følger af vejledningen til miljøgodkendelse at en sådan skadesvirkning normalt ikke vil kunne godtgøres i en afstand af 300 m fra husdyrbrug. Se også info i artikel <i>Kvælstofdepositionens betydning for små isolerede søer i agerlandet</i>
Husdyrloven – generelle bestemmelser (Teknikkrav ved udbringning af husdyrgødning)	I forbindelse med miljøgodkendelse af husdyrbrug kan der stilles krav til teknik for udbringning husdyrgødning nær naturarealer i natura 2000-områder og naturarealer, der udgør yngle- og rasteområder for bilag IV-arter (f.eks. vandhuller). Der kan under særlige forudsætninger om afstand og hidtidig anvendelse, efter en konkret vurdering, stilles krav til nedfældning eller forsuring af flydende husdyrgødning i en afstand af 10 – 20 meter fra naturen og krav om at fast møg skal nedbringes inden for 6 timer i en afstand på 100 m.
Ny arealregulering-lovforslag! (Generelle bestemmelser om teknikkrav nær natur)	I lovforslag til ny husdyrregulering, er det forslået at arealreguleringen udgår som element og i stedet reguleres ved almindelig generel arealregulering. Det forslås heri at der stilles generelle krav til teknikken ved udbringning af husdyrgødning i en afstand af 20 meter fra ammoniakfølsomme naturarealer, herunder visse typer af vandhuller/søer (kategori 1 og 2). Lovforslaget indeholder forslag om nedfældning, forsuring eller nedbringning inden for 6 timer og vil erstatte de to ovenstående muligheder for at stille krav ved miljøgodkendelse.
	For at få vandhullet med som GLM-sø og dermed fortsat modtage grundbetaling til arealet, skal der indsendes et ændringsforslag til korttemaet "GLM-søer" via IMK i Tast selv-service (kan gøres hele året). I den forbindelse bør man også være opmærksom på,

Enkeltbetaling (fortsat tilskud, KO og MFO-brak)	at senere ændringer af elementet kan føre til KO-sanktion. Det er muligt at bruge en GLM-sø som MFO-areal, hvor 1 ha GLM-sø = 1 ha MFO. Der er dog krav om at GLM-søer der bruges som MFO, skal være beliggende på et omdriftsareal. MFO-brakarealer anses som omdriftsareal.
Efter projektet	Projekter med etablering afsluttes oftest når vandhullerne er etableret. Det kan være relevant at få afklaret fremtidige behov og ønsker om pleje. Måske særligt hvordan arealet omkring søerne, bræmmer og randzonerne kan og skal plejes og hvem, der skal foretage denne pleje.